

S. ANSELMUS DE SACRAMENTORUM
DIVERSITATE AD WALERANNUM
EPISCOPUM.

WALERANNI EPISTOLA QUAE BEATO
ANSELMO SCRIBENDI ARGUMENTUM
PRAEBUIT.

Conqueritur de varietate caeremoniarum inter altaris sacrificium varie a variis observari solitarum: quasi vero hae sacramenti essentiam attingerent, quin potius mysterium et decentiam religiosam.

Serenissimo D. ANSELMO sanctae Cantuariensis Ecclesiae reverendissimo archiepiscopo, WALERANNUS Dei gratia Nwemburgensis episcopus, servile obsequium, instantiam orationum, ac semetipsum omnino in omnibus deditissimum.

Cum Minerva de litterarum professione aliquid praesumere ineptissimum est, ac inter edocumatos litterarum sectatores ratiocinandi probabilitate fidem facere, non nostram attingit facultatem. Sed cum Propheta suspirando: *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua (Psal. CXVIII, 18)*, cum summa devotione oculos levo ad montem celsitudinis vestrae, ut inde veniat auxilium mihi; auxilium vestrum, auxilium a Domino, qui fecit coelum et terram: *Qui adhaeret Domino, unus spiritus est (I Cor. VI, 17)*. Ut inde

pateat ex ejus plenitudine vos etiam profunda Dei scrutari; nostram vero parvitatem vocem ejus audire, sed prorsus nescire unde veniat, aut quo vadat.

138 CAPUT PRIMUM. *Querelae Waleranni de tanta diversitate in sacramentorum celebratione.*

Individua Trinitas Deus est, et quotquot sunt in Deo, unum sunt in ipso. Diversitas in Ecclesia admodum est unitati contraria. Diu non potest stare, quod partium in se grassatur dissensione. De sacramentis Ecclesiae, aliud Palestina, aliud Armenia, aliud nostra Romana, et Tripartita sentit Gallia. Dominici etiam corporis mysterium aliter Romana, aliter Gallicana Ecclesia, ac diversissime nostra tractat Germania. Ex antiquis patribus ordinem habemus sacrificandi: et valde admiror unde haec novitas surrepserit in domo Domini: *Jesus Christus heri et hodie, ipse est in saecula* (**Heb. XIII, 8**) semper unus, semper idem, nullam patiens mutabilitatem. A Christo dissentit, qui in diversitatem tendit. Christus est panis angelorum, qui de coelo descendit (**Joan. XLI**), et factus est panis hominum, esca pauperum, satietas cum eo regnantium: ut qui digne comedunt, vivant in saeculum saeculi. *Unus panis, unum corpus multi sumus in Christo omnes, qui de uno pane participamus* (**I Cor. X, 17**): Christus est via (**Joan. XIV**), per quam gradiamur, quem imitetur. Qui a Christo exorbitat, periculose ambulat: inter sacrificandum, quod Christus fecit, et nos faciamus. *Quotiescunque*, inquit, hoc facitis, *quotiescunque* sumitis (**I Cor. XI, 25, 26**)

CAPUT II. *Cur aliqui fermentatum adhibeant in mysteriis.*

Armeni quidem de fermentato se laudem sacrificare putant; sed in novitate vitae cum Christo non ambulant. Imitatores Christi oportet epulari non in fermento veteri, sed in azymis sinceritatis et veritatis (**I Cor. V**). Fermentum licet modicum totam massam corrumpit. Christus corpus incorruptibile, quantum possibile est, nulla inficiatur corruptio. A sinceritatis sacrificio omnis huiusmodi absit corruptio. Qui exoptant imbui Christi corporis incorruptione, novi sacrificii sinceritate veterem exuant hominem. In Christi corporis confectione displicet alia, nisi quam ipse obtulit substantia. Et, si ausim profiteri, tenenda est ea, quam dedit, sacrificandi regula.

CAPUT III. *Cur unicum et non multiplex crucis signum super panem et calicem formetur a plerisque.*

Nos singulariter panem, singulariter benedicimus calicem. Hoc canones, hoc antiquus Ordo Romanus praecipit, ut ab initio in canone singulas cruces faciamus singulis. Hoc publico et inveterato usu ubique tenemus a progenie in progeniem; et vestram miramur diversitatem. Hoc Christus fecit, et nos facere praecepit: *Hoc, inquit, facite,*

quotiescunque sumitis (**Matth. XXVI; Marc. XIV; Luc. XXII; I Cor. XI**). Accipiens panem singulariter benedixit, et calicem similiter. Singulas singulis, ut noster, imo Romanus Ordo praecipit, cruces fecit: et ita ab ipso, qui heri et hodie et usque in saeculum idem est, nostra inolevit consuetudo. De crucum singularitate, Christi nobis assentitur auctoritas. Miror autem valde qua ratione sacrificandi coepit diversitas: *Una est fides, unum baptisma* (**Ephes. IV, 5**), una Christi amica, sponsa et columba. Ecclesiae unitati valde obest in sacramentis discrepare; et quidquid libitum est licitum facere.

CAPUT IV. *Cur calix velo seu palla operiatur a principio.*

Praeterea inter consecrandum nonnulli ab initio calicem operiunt quidam corporali, alii panno complicato instar sudarii, quod repertum legimus in monumento, non cum lintheaminibus positum, sed separatim involutum in uno loco. Christus via est, et veritas, et vita (**Joan. XIV**); via, per quam gradiamur, ut ad ipsum veniamus. *Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ipse ambulavit, et ipse ambulare* (**Joan. XXV, 6**). Non veniunt ad vitam, nisi imitatores vitae. Paschalis hostia nudato corpore in ara crucis immolata est, nudato corpore offerri voluit, qui omnia quae audivit a Patre, suis nota fecit (**Joan. XV**). In sua immolatione semetipsum, sicuti est, manifestavit; cujus gloriam revelata facie contemplantur, ut ei per omnia conformemur configurati corpori claritatis suae, ut ipse sit nobis omnia in aeterna beatitudine. Et ut (ipsius verbis utar [**Matth. XXVII**;

Joan. XIX]) *Consummatum est*, inquit, ut vetera non ambigamus transiisse, et omnia nova esse; *velum templi scissum est a summo usque deorsum*: quod usque in hodiernum diem positum est super corda Judaeorum; ut oculos habentes non videant, et aures non intelligant. Nobis vero, quibus Deus revelavit per spiritum suum, non oportet sacrificandi mysteria implicare; sed exemplo Domini Jesus clarificare. Non cum Moyse, ut Judaei, velamen superimponamus; sed cum Domino Jesu offerentes, de claritate in claritatem transferri studeamus. Nudus Jesus in ara crucis, nudus appareat in ara nostrae immolationis; quod verbis protestamur, operibus exsequatur. Panis ille vere Christi corpus est; et ut Christi corporis immolationem, immolari oportet. Christi corpus in ara crucis nudatum, in sepulcro linteis est involutum, in passione discipulorum devotione in sepultura est involutum. Sepeliendo, sicut mos est Judaeis sepelire, ostendunt erga Magistrum studii devotionem; sed adhuc ignorabant sacramenti veritatem. Judaei similem sepeliunt, ut Judaeum; quia nondum perpenderant crucis mysterium: *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei (I Cor. II, 10)*: illis autem nondum spiritus erat datus, quia ex infirmitate crucifixus Christus non erat glorificatus. Glorificatus vero Jesus corruptionis vestimenta deserit, corruptibilia a se removit: incorruptionem vestitus sepulcrum deserit: gloriam suam se amantibus patefecit. Cur ergo ex incorruptibilis sudarii involutione quasi Christi protestamur infirmitatem, et in hujusmodi tenebris involutionem: cum eum verissime protestamur Dei virtutem et mundi lucem? Lux de luce, quae illuminat omnem hominem (**Joan. I**), nullatenus sub sudarii ponatur modio: sed sicut ipsemet sacerdos et hostia obtulit semetipsum; ita et

nostrum ei offeratur sacrificium, positum sub divo, ut omnibus ad vitam in Christi luceat domo. Tunc maxime acceptabilis victima nostra erit, si Christi hostiae fuerit consimilis. Involvimus tamen et nos vitalem hostiam; non, sicut vobis mos, a principio; sed in fine, cum Joseph et Nicodemo. Quod non solum offertur in specie sed in rei veritate, discrepare non oportet in sua immolatione. Qui offerendo discrepat, non sicut Christus ambulavit, et ipse ambulat. Si autem in hac parte sacrificandi sinceritatis causetur, facillimum est nobiscum sinceritatis cooperculo munditiem observare; et tamen ab ipso initio sacrificandi et vetustissimo Ecclesiae ritu non exorbitare.

CAPUT V. *Monet de suo ad communionem Ecclesiae reditu.*

Imperfectum meum videant oculi vestri, et sicut estis in omnem circumspectionis plenitudinem quasi virtutum manibus compactus, nostrae imperfectionis compatimini excessibus. Glorificat Deum in me catholica Ecclesia, quoniam in nostra mutatione divinae bonitatis apparet gratia. Gratias Dei sum id quod sum; ex Saulo Paulus; ex adversario Romanae Ecclesiae, intimus Paschali papae acceptissimus **139** cardinalium consecrarius; et in omnibus in hac parte prosperos spero successus. Joseph in domo Pharaonis, ego in palatio Henrici imperatoris. Neque iniquitas, neque peccatum meum (quod absit), aut quasi Nero incestus, aut apostata Julianus. Gratias Deo, quoniam sub vestrae sanctitatis regimine lupo et agnus simul pascuntur,

leo et vitulus simul accubant, puerque parvulus minat eos: et quia virga aequitatis, virga regni vestri; Dei laudamus virtutem Ecclesiastico terrore indomitas feras mansuescere, nullique in monte Domini nocere. Leo rugiet, quis non timebit? Sed quia justus, ut leo, confidit in hujusmodi, quasi ipsius David manu fortis; cor vestrum non trepidat, sed in Dei virtute in omnibus triumphat. Dominus qui vos inunxit oleo exsultationis prae participibus vestris (**Hebr. I, 9**), ille vos coronet in misericordia et miseratione in regno beatitudinis.